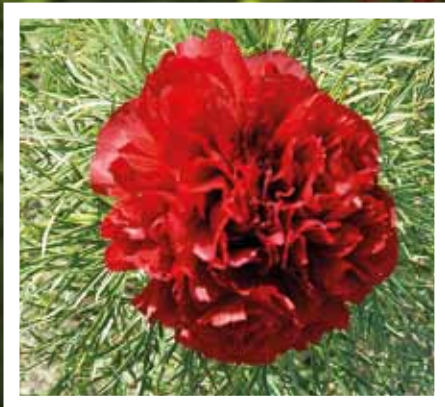


Auringon lapsi

Tillipioni on myyttinen ja väärin ymmärretty kasvi. Koska se on harvinainen puutarhamyymälöissä, siitä on tullut myös haluttu ja etsitty. Parhaiten se viihtyy tuulisella ja aurinkoisella paikalla.

TEKSTI JA KUVAT: MATTI UUSI-HONKO



Kerrannaiskukkaisen 'Plena'-tillipionin lehdet ovat erittäin kapeat.

Tillipioni on happaman maan kasvi.

Tillipioni (*Paeonia tenuifolia*) on aikaisemmin kuulunut varsinaissuomalaisen puutarhojen peruslajikeistoon, mutta se on viime vuosikymmeninä harvinaistunut ja paikoin hävinnyt kokonaan. Toisaalta jotkut perennakirjat kertovat, että ”tillipioni sopii hieman talvenarkana vain Etelä-Suomen suojaisten puutarhojen koristeeksi”.

Kuolanpionin (*P. anomala*) ohella tillipioni on kuitenkin alhaisten lämpötilojen kestävimpiä pioneja. Sen sijaan sillä on suuria vaikeuksia kestää kosteaa ja lämmintä syksyä. Se on herkkä saamaan sieni-infektioita, ja jos sen kasvupaikka vielä jäätyy maan ollessa märkää, tillipioni ei näe kevättä. Tässä on syy Lounais-Suomen vaikeuksiin – Keski- ja Pohjois-Suomessa kasvi viihtyy paremmin.

Onko aitoa tillipionia?

Tillipioni on monimuotoinen laji. Venäläiset kasvitieteilijät ovat jakaneet sen puoleen tusinaan eri lajiin. Niissä korkeus ja kukan koko sekä lehden leveys kasvavat asteelta. Pienin laji on 15–20 sentin korkuinen, suurin yli puolimetrisen. Eurooppalaiset kasviot sen sijaan kuvaavat vain yhden tillipionin.

Euroopassa viljellään ja myydään kahta erilaista tillipionia: noin 30 senttiä korkeaa ja hyvin kapealehtistä sekä noin puolimetristä, leveälehtisempää muotoa. Jälkimmäistä kutsutaan Lithophila-tyypiksi. Lisäksi on olemassa kerrannainen puutarhamuoto ’Plena’ tai ’Flora Plena’.

Tillipionin kukat ovat pienikokoisia, puhtaan tummanpunaisia. Värissä ei ole yhtään pioneille ominaista liilahtavaa vivahdetta. Värimuunnoksista mainittakoon vaaleanpunainen ja valkoinen. Keltaisesta tillipionista kuulee joskus huhupuheita, mutta en ole tavannut ketään, joka sellaisen olisi nähnyt tai tietäisi, missä se kasvaa. Tillipionin juuret muodostuvat mukulapallukoista.

Suomalaiset puutarhaharrastajat ovat kehittäneet käsitteen ”aito tillipioni”. Kaikki *Paeonia tenuifolia* ovat yhtä aitoja luonnonlajeja, se suomalaisten aito on 30–40-senttinen ja erittäin kapealehtinen. Lehdet ovat niin tillimäiset, että jos niitä olisi tiskipöydällä kalasoppaa tehtäessä, niin sekaan lentäisivät. Kerrannaisen muodon lehdet ovat kaikkein kapeimmat.

Lakastuu heinäkuussa

Tillipionin levinneisyysalue alkaa Keski-Euroopasta Unkarin pustaalta ja ulottuu itään



Kartanopionilla on leveämmät lehdet kuin tillipionilla. Se on myös puoli metriä korkeampi.



Etualalla maanpeittopioni ’Early Scout’. Taustalla noin metrin korkuisia kiinanpioneja ja yli puolitoistametrinen puuvartinen rockinpioni aloittamassa kukintaa.



’Coral Fay’ on kolmen pionilajin risteytys. Kukien väri on antanut lajikkeelle nimen.

Ukrainaan, Kazakstaniin ja Kiinaan asti. Kasvukausi on sen kotimaisemissa lyhyempi kuin Suomessa. Tillipioni kasvaa kevät-kosteuden varassa, kukkii nopeasti ja lakastuu usein jo heinäkuussa. Silloin alkavat kesän kuumat ja kuivat ajat ja koko luonto ruskettuu. Varsinkin nuoret tillipionin siementaimet seuraavat Suomessakin tätä rytmiä ja lakastuvat jo heinäkuussa.

Seuraavan kevään kasvusiilmut odottavat maan alla. Lakastuminen hermostuttaa joitakin, ja pionit kaivetaan ylös maasta ja heitetään roskiin. Keskikesällä ruskettuvaa tillipionia ei saa ruveta kastelemaan, sillä

Kolme vaihtoehtoa tillipionille

Pionit ja varsinkin tillipioni risteytyvät helposti muiden pionilajien kanssa. Tillipionin ja kuolanpionin risteytymiä syntyy jatkuvasti niin luonnossa kuin puutarhoissakin. Suomessa on ainakin kolme erilaista, ilmeisesti täällä syntynyttä kantaa. Niitä kutsutaan kartanopioneiksi (*Paeonia x hybrida*), joskin usein niitä kuulee nimitettävän tillipioneiksi.

Mistä tilli- ja kartanopionin erottaa toisistaan? Tähän on helppo ja yksiselitteinen vastaus: korkeudesta. Tillipioni on korkeintaan puolimetrisen, kartanopioni noin metrin korkuinen. Kartanopionin lehdet ovat ”aidon” tillipionin lehtiä leveämmät ja kukat ovat saaneet aavistuksen liilahtavaa sävyä sekä hieman sivullepäin kääntyneen asennon kuolanpionilta. Kartanopioni ei ole yliherkkä kosteudelle, se kasvaakin yhtä hyvin Turussa kuin Sodankylässä.

Risteymä ’Early Scout’ on suuresti tillipionin näköinen. Se muodostaa nopeasti leviävänä 40 senttiä korkean peittävän lehdistön, josta tummanpunaiset kukat kohoavat. Sitä voisikin kutsua maanpeitepioniksi. Neljä tainta neliometrillä peittää muutamassa vuodessa pensaiden ja puiden välit.

Kolmas merkittävä tillipioniristeymä on ’Coral Fay’. Sen vanhempina ovat vuori- ja turkinpionin risteymä sekä tillipioni. Jonkin verran kartanopionin piirteitä omaava ’Coral Fay’ on korkeampi kuin ’Early Scout’, jopa metrin mittainen. Myös lehdet ovat leveämmät. Suurin ero on kuitenkin kukissa. Ne ovat isokokoiset, hyvin voimakkaan punaiset, korallinsävyiset.

Näiden kolmen risteymän avulla pääset nauttimaan tillipionin piirteistä niissäkin puutarhoissa, joissa tillipioni ei viihdy.

tällöin ne kuolevat herkästi. Taivaalta tuleva vesikin on joskus liikaa. Puutarhakaupoissa on joskus hävitetty tuleentuneet ja kuolleen näköiset pionit. Tillipionin taimia kannattaa katsella myymälöistä vain keväisin.

Valitse tillipionille puutarhasta paikka, jossa on karkeaa maata tai sen puutteessa seosta maa soralla. Kompostit ja turpeet ovat vettä imevinä vahingollisia. Älä kalkitse maata, tillipioni on happaman maan kasvi. Kaikki talvisuojaukset ovat kosteutta ylläpitävinä pahasta. Kasville sopii parhaiten aurinkoinen ja tuulinen paikka, samanlainen kuin kotona arolla. 🌸